

NINA • NIKU

FAKTA

Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen miljøvernforskning. Stiftelsen har ca. 210 ansatte (1994) og omfatter NINA - Norsk institutt for Naturforskning og NIKU - Norsk institutt for kulturminneforskning. FAKTA-ark gir populariserte sammendrag av publikasjoner fra stiftelsen.

Nr. 5 — 1997

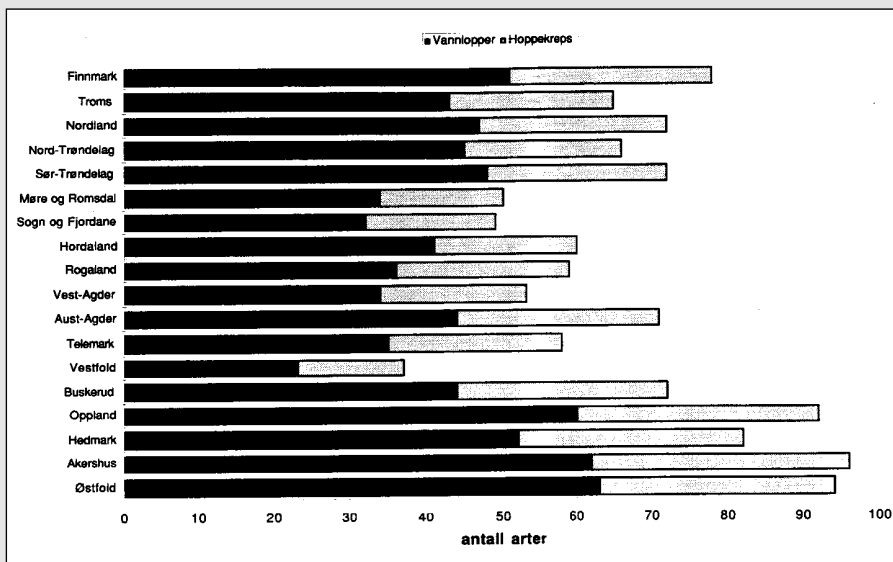
Ferskvannsinvertebrater i Finnmark:

Høye artsantall skyldes østlige innslag

AV 133 ARTER av vannlopper og hoppekreps som er funnet i Norge, er nær 2/3 funnet i Finnmark. Bare i Akershus, Østfold, Hedmark og Oppland er det funnet flere arter.

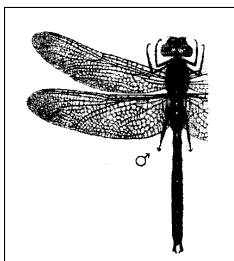
En forklaring på det høye artsantallet i Finnmark er innslaget av østlige arter i den østlige delen av fylket. Det er ikke uvanlig at arter som finnes i lavlandet i Sørøst-Norge også finnes i Finnmark. Hoppekrepsen *Cyclops insignis* er eksempel på en art med en slik forekomst. Flere muslingarter har en sammenhengende utbredelse fra Sør-Norge gjennom Sverige og Finland og inn i Finnmark. I tillegg varierer klimaet fra typisk innlandsklima til arktiske forhold; dette bidrar til en stor variasjon av leveområder.

Figuren: Vannlopper og hoppekreps i fylkene.

Øyestikkere truet

DET ER registrert 45 arter av øyestikkere i Norge - 15 vannnymfer og 30 libeller. I Finnmark er det funnet fire vannnymfer og ni libeller. En ny art i Norge er *Somatochlora sahlbergi* Trybom (bildet), som bare er funnet i Finnmark. Den finnes i overgangen mot tundraen, ofte i dype, kalde myrdammer. På Rødlista over truede dyrearter i Norge er den oppført som direkte truet. Fortsatt tilførsel av sur nedbør fra Kola kan føre til at larvenes oppvekstbetingelser blir for dårlige.

Coenagrion lunulatum Charpentier er også direkte truet, mens *Coenagrion lunulatum* er beskrevet som sårbar i Europa og direkte truet i Norge, selv om den her er funnet i en rekke nye lokaliteter. Den trues av langtransportert forurensning og er sannsynligvis forsvunnet fra den første funnlokaliteten i Vegårdshei.

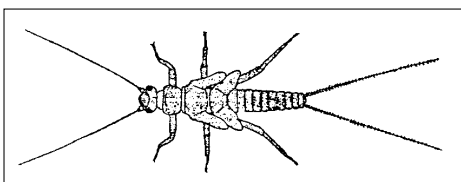
Fire andre øyestikkerarter står oppført som sjeldne på Rødlista.

Fire andre øyestikkerarter står oppført som sjeldne på Rødlista.

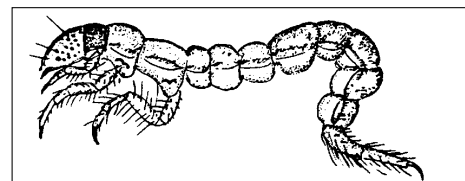
34 av 35 steinfluearter funnet i Finnmark

TIL SAMMEN 34 av i alt 35 steinfluearter i Norge er funnet i Finnmark. *Amphinemura palmeni* Koponen, *Nemoura viki* Lillehammer og *Protonemura intricata* Ris, er bare funnet i Finnmark og er alle oppført som sjeldne på Rødlista. *N. viki* er første gang beskrevet fra fylket basert på et materiale fra Tana, Pasvik og Kautokeino.

Det er registrert 191 vårfluearter i Norge, hvorav 91 finnes i Finnmark. Åtte arter er bare funnet i Finnmark, hvorav *Lenarchus productus* Morton, *Linnephilus diphyes* McLachland, *L. dispar* McLachland, *Mystacides nigra* Linnaeus og *Ylodes detrunca-tus* Martynov er oppført som sjeldne på Rødlista. *Asynarchus impar* McLachland og

Steinfluene er vanligst i rennende vann.

Vårfluelarvene lever 1-3 år før det voksne insektet klekkes.

A. thedenii Wallengren er beskrevet som utilstrekkelig kjent. *Chaetopteryx sahlbergi* McLachland er beskrevet som usikker og er i Norge bare rapportert fra Pasvikdalen.

Av til sammen 44 døgnfluearter i Norge er 33 arter funnet i Finnmark. *Habrophlebia lauta* ETN. er i Norge bare funnet i de sentrale delene av Lakselv-vassdraget. Den er oppført som usikker på Rødlista. *Parameletus minor* Bengtsson, *Caenis rivulorum* Eaton, *Paraleptophlebia submarginata* Stephens og *P. werneri* Ulmer er alle funnet i Finnmark og er oppført som sjeldne på lista over truede arter i Norge. Disse er imidlertid også funnet andre steder i landet.

15 av våre 23 muslingarter funnet i Finnmark

AV TIL SAMMEN 23 muslinger i Norge er 15 registrert i Finnmark. Elvemuslingen (*Margaritifera margaritifera*), som finnes spredt i Finnmark, er i dag oppført på liste III i Bernkonvensjonen. Ertemuslingen *Pisidium amnicum* (Müller), som er funnet nær Karasjohka, er den mest sjeldne av småmuslingene og er oppført som sjelden på Rødlista over truede dyrearter i Norge.

Elvemuslingen er registrert i Finnmark.

Til sammen 10 av 27 av våre sneglearter er funnet i Finnmark. Sibirgjelle-sneglen (*Valvata sibirica* Middendorff) er bare funnet i Finnmark, og har status som sjelden i Norge. Oresneglen (*Lymnaea auricularia* (L.)), som bare er kjent fra Pasvikelva og Vestfold, er også karakterisert som sjelden.

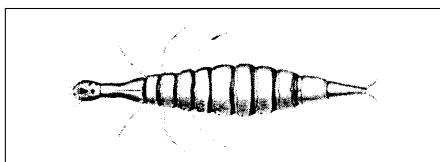
DET ER funnet bare to arter muslingbladfötter i Norge, hvorav *Lynceus brachyurus* Müller bare er funnet i Maskejohka, som er en sideelv til Tana.

Det er registrert til sammen 82 arter vannlopper i Norge; 51 er funnet i Finnmark. *Daphnia middendorffiana* Fisch. er foruten å være funnet på Svalbard, bare funnet i Finnmark i en pytt ved Mattiselv. En variant av *Alona guttata* Sars er funnet flere steder i Finnmark, mens *Alona karelica* Stenroos er en sjelden *Alona*-art der fire av til sammen 10 funn i Norge er gjort i Finnmark.

Heterocope borealis Fisch., *Acanthodiptomus tibetanus* Daday og *Arctodiptomus bacillifer* Koelbel er tre sjeldne calanoide hoppekrepsarter som er funnet i Finnmark.

Av midd er til sammen 42 av 162 arter/underarter i Norge registrert i Finnmark; åtte av artene er bare er funnet her. Vernestatus er ikke vurdert.

FINNMARK er ved siden av Troms det fylket som er best undersøkt med hensyn til spretthaler, og av til sammen 25 arter i Norge med akvatisk tilknytning er 14 funnet i Troms/Finnmark. *Isotomurus balteatus* Reuter er bare funnet i Finnmark.

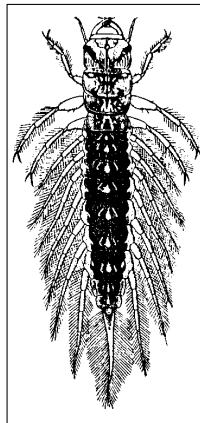

Syv vannbillearter finnes bare i Nord-Norge.

Det foreligger få undersøkelser av vannteger fra den nordligste landsdelen, og av 50 arter i Norge er bare seks registrert i Finnmark. *Sigara fallenoida* Hungerford, er bare funnet i Svanevatn, Sør-Varanger og har status usikker på Rødlista.

DET ER registrert 274 arter av vannbiller i Norge, hvorav 92 arter er funnet i Finnmark. Syv arter kan karakteriseres som nordlige arter, det vil si med utbredelse bare i den nordlige landsdelen. *Agabus setulosus* J. Sahlberg, *A. fuscipennis* Paykull og *Ilybius vittinger* Gyllenhal er bare funnet i Finnmark.

ALLE FEM ARTER av mudderfluer i Norge er funnet i Finnmark. Tre av artene er oppført som sjeldne på Rødlista, hvorav *Sialis sibirica* McLachland i Norge bare er funnet ved Kistrand i Lakselv og i Porsanger.

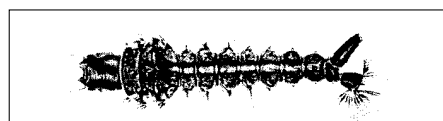

Muddertfluene lever på bunnen av innsjøer.

Mer en halvparten av ca. 300 arter ferskvannshjuldyr i Norge er funnet i Finnmark, hvorav 35 bare er funnet her.

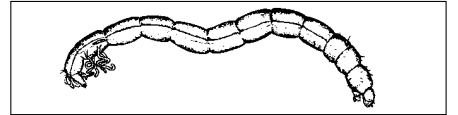
SMÅSTANKELBEIN omfatter hele 82 arter som er knyttet til ferskvann. I Troms/Finnmark er det registrert 51 arter; 17 av dem er bare funnet her. Vernestatus er ikke vurdert for denne gruppen.

Det er registrert seks arter av sveve- eller fantommygg i Norge; tre av dem er bare registrert i de to nordligste fylkene.

Stikkmygglarvene finnes bl.a. i dammer, pytter og grøfter. Det er bare de voksne hunnene som suger blod.

AV TIL SAMMEN 38 arter stikkmygg i Norge er 11 registrert i Finnmark. *Aedes nigripes* Zetterstedt er en arktisk art som foruten å være registrert på Svalbard, bare er funnet på Nordkapp. Det finnes 50 knottarter i Norge, av disse er 15 registrert i de to nordligste fylkene. *Eusimulium annulum* Lundström og *E. baffinense* Twinn er bare funnet i Finnmark, henholdsvis i Varanger og Pasvik.

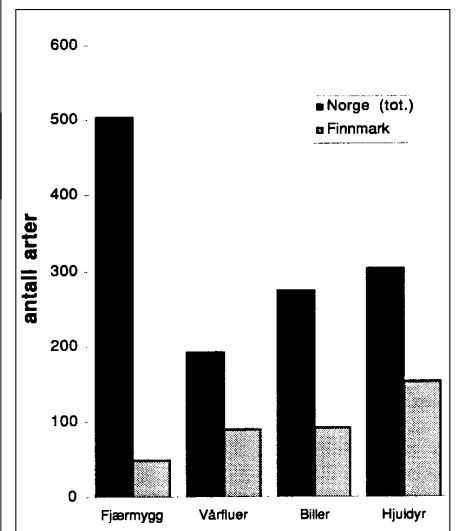
Fjærmyggene utgjør et viktig bindeledd i omsetningen av næringsstoffer i innsjøer og elver.

FJÆRMYGG er den mest artsrike dyregruppen i ferskvann i Norge med i overkant av 500 registrerte arter, hvorav 49 er funnet i Finnmark. Av disse er 12 ikke funnet andre steder i landet. Det er imidlertid ikke grunnlag for å vurdere vernestatus.

Ibisfluen *Atherix ibis*, som i Norge bare er funnet Sør-Varanger, er utbredt fra Europa gjennom Sibir til Japan. Den er bare kjent fra én eller to lokaliteter i Norge og kan derfor forsvare en plass på Rødlista.

AV 35 ARTER av blomsterfluer i Norge er 22 arter funnet i Finnmark. Det finnes ingen arter som er eksklusive for Finnmark, men *Eristalis fratercula* Zetterstedt og *E. gomjunovae* Violovitsh er bare funnet i de to nordligste fylkene.

Syv av 17 arter akvatiske vannfluer er funnet i de to nordligste fylkene. *Ephydra macellaria macellaria* Egger er bare funnet i en dam ved Vardø, mens *Ephydra macellaria alandica* Frey er funnet i Gratangen (Troms) og i Bosekop og Talvik (Finnmark).

Ferskvannsinvertebratgrupper i Norge med mer enn 100 arter.

Stoffet er hentet fra

NINA Oppdragsmelding 456

Bjørn Walseng, Helge Huru:

«Ferskvannsinvertebrater i Finnmark, med vekt på sjeldne og truede arter».